

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODUKU.

Letnik III.

V Ljubljani 1. marca 1902.

Št. 5.

Leon XIII. in šola.

K jubileju sv. očeta.

Katoliški svet je doživel izredno veselje. Sivi, upognjeni starček na prestolu sv. Petra, slavno vladajoči papež Leon XIII., je 20. februarja nastopil petindvajseto leto svojega pontifikata. Izredna je taka jubilejska slavnost. Pred Leonom XIII. je v dolgi vrsti 259 papežev dosegla nje sreča samo še tri poglavarje sv. Cerkve: sv. Petra, prvega papeža, Pija VI. ter neposrednjega prednika Leonovega, Pija IX., ki je vodil Cerkev božjo celó celih 31 let, 7 mesecev in 22 dni. Kdo bi se bil mogel nadejati papeževega jubileja Leonovega! Leon sam niti od daleč ni mislil na tako milost, ko je leta 1878. že bolehen starček prijel za žezlo sv. Petra. No, v katoliški Cerkvi veje božji duh, ki vse stvari močno in blagodejno uravnava! Ta božji duh je podpiral in ohranjal Leona, ker je bil Leon Cerkvi v teh časih potreben. Kaj pravimo — Cerkvi! Svetu je bil potreben, vesoljni človeški družbi!...

Tega se je Leon XIII. v dolgih letih svojega vladanja tudi vsekdar zavedal. Izkušal je s svojim velikim srcem objeti svet, obseči vse človeštvo. Vse svoje velike moči, vso bistrost duha, vso ljubezen duše, vso gorečo pobožnost, celo sveto previdnost — vse je v svojem delovanju posvetil človeštvu. Na vsa polja, na vse stroke, na vsa razna vprašanja se je raztezalo

njegovo korenito delovanje. In priznati morajo tudi sovragi njegovi, da so uspehi tega delovanja veliki, čeprav smatrajo v svoji zavisti njihovo veličino samo za navidezno, efemerno!

* * *

Prebirajmo tudi le površno Leonove okrožnice in pisma, lahko nam bode uvideti, s kako veliko pozornostjo in naravnost očetovsko skrbjo se je obračalo njegovo oko k — šoli. Šola namreč, v kateri se že takoj deca poučuj v početnih znanostih ter v prvih resnicah sv. vere in zapovedih krščanskega življenja, je veliko in potrebno dobro. Le-ta je „vsem časom in krajem in ljudstvom potrebna in je velikega pomena ne le za blagor posameznikov, marveč cele človeške družbe: kajti od pouka v otroških letih zavisí po največ, kako bode kdo preživel ostalo dobo svojega življenja“¹⁾ — zase in za človeško družbo. — To je Cerkev vedno umevala; zato je pa bila tudi vse čase zvesta gojiteljica in pospeševavka šolstva. Pod njenim okriljem so zrasle prve šole; ona jih je širila, koderkoli je bilo mogoče, uravnavala, preustrojala, skrbela za izbrane učitelje, itd. — Dandanašnji hočejo Cerkvi utajiti nje zasluge za šolo, zato, ker jo hočejo oropati pravic do nje. Toda Cerkev na te pravice nikoli ne bo resignirala. Naravne so in historične. Historične — pač ker je Cerkev vse čase negovala šolo; naravne pa, ker je dolžnost šole vzgajati mladino v duhu tistega krščanstva, katerega čuvarica je Cerkev. — Toda baš zato, ker Cerkev zahteva in poudarja v šoli krščanstvo, zato hočejo odtegniti šolo njenemu vplivu. Kako so nespametne države, ki tako delajo! Ali ne vedó, da je krščanska odgoja mladine v največjo korist državi sami? Resnično: najhujšega se je bati oni državi, v katere šolah se poučuje brez vere ali pa še celo v opreki ž njo! Kajti ako se po šolah uči pozabljati ali celo zaničevati vera in najvišja avtoriteta božja, bode logičen človek kmalu tudi pozabil in zavrget sleherni človeško avtoriteto. A kaj bode iz družbe, ki ne pripozna nobene avtoritete več? Avtoriteta je bistven pogoj vsaki družbi — brez nje mora družba pričeti razpadati.

To logiko potrjujejo žalostna dejstva vsepovsod! — Zato pa le mnogo šol! — kliče Leon — a konfesionalnih, verskih, katoliških! Drugačne šole so plodivnice socialnega gorja: v njih se zalega racionalizem, materializem in brezboštvo, a iz teh poganjajo neobhodno gotovo socializem, komunizem, nihilizem, one strahovite in pogubne kuge za človeško družbo. — Kjerkoli želé državljani resničnega blagra sebi in državi, tam naj skrbé za dobre, katoliške šole. Za te naj žrtvujejo, kar morejo, in če so veliko žrtvovali, naj vedó, da je dobra odgoja mladine vredna še večjih žrtev. — Stariši, ki so po naravnem pravu prvi odgojitelji svojih otrok — šola je le njih namestnica — naj gledajo, komu izročajo svojo deco v pouk. Zavedajo naj se, da morajo biti njihovi otroci odgojeni v dobre državljane zemeljske in — nebeške države. Skrb za to je njihova dolžnost. Od te dolžnosti si ne morejo nič popustiti, ker se ne more človek odvezavati od tega, k čemur

¹⁾ Const. „Romanos Pontifices“ 1881.

ga je zavezala narava. Pomnijo naj, da bodo dajali odgovor, kako so vršili svojo veliko dolžnost do otrok. Zato naj pošiljajo svoje otroke le v varne, katoliške šole, ne pa v takozvane nevtralne.

O teh — pravi Leon — je en glas: da jih ni mogoče odobravati,¹⁾ in Cerkev le s krvavečim srcem prenaša, da se v njih odgaja katoliška mladina tam, kjer ni drugače mogoče. Krasno je mesto v encikliki „Caritatis providentiaequae“²⁾, kjer utemeljuje Leon nedopustnost takih šol. To so namreč šole, v katerih o krščanskih resnicah in nraveh ni nikakega govora, češ, ker so to nepotrebne stvari. „In vendar“ — pravi Leon — „je potrebno, da se tisti, katerih umovi se bogatijo z vednostimi in znanostimi, da se poučijo tudi v spoznanju božjih reči; saj niso po opominu in po zapovedi lastne narave Bogu nič manj dolžni nego državi, ampak mnogo več; in saj so zagledali luč sveta zato, da bi, služeč državi, ravnali svoj korak proti stalni nebeški domovini ter srečno tja dospeli.“

Veliko bolj še kot teh ne mrzlih ne gorkih nevtralnih šol, se je pa, seve, ogibati in bati brezbožnih, katere propagira frامasonstvo z določenim smotrom, da bi porušilo v prah prestol in oltar.

Učitelji po šolah morajo biti čednostni, da vedo spoštovati nedotaknjeno svetost otroške duše ter da učijo bolj z zgledom svojega življenja nego z besedo svojih ust — zato so velikega priporočila vredne redovne šole —; učne knjige morajo biti proste vsake zmote in krščanski nauk mora imeti veliko besedo v šoli: potlej stariši z lahko vestjo zaupajo šoli svoje najdražje, svojo deco. — Pouka v krščanskih resnicah Cerkev ne prepuščaj drugemu nego svojim duhovnikom; le-ti pa naj se ne strašijo nobenega truda, da vcepijo v mehke otroške duše tisto spoznanje resnice in tisto ljubezen do vere, ki jim bota kot jasni zvezdi svetili v vseh viharjih življenja. — Toda potem ko so stariši tako poskrbeli za vzgojo svojih otrok v javnih šolah, kot jim vелеva božja in natorna zapoved, potem naj pa vendar ne pozabijo, da ostane prva in poglobitvena šola — dom. Dom in javna učilnica morata biti eno harmonično odgojevališče. Kjer se misli in dela drugače, tam se pritrgavajo uspehi tudi dobrim šolam.

Kakor pa dom in šola, tako naj v šoli sami vzajemno delujeta cerkev in država. Imata sicer različne smotre: cerkev večni, država časni blagor posameznikov in družbe. Toda ta smotra si nista nasprotna, se ne izključujeta, marveč eden je le kot manj popoln podrejen drugemu, popolnejšemu. Vzajemno delovanje bode omogočilo dosego obeh v veliko srečo človeštvu!

* * *

Tako kliče Leon po svojih pismih in okrožnicah v svet za šolo, za pravo omiko in prosveto. Če svet njegovih velikih načel povsod ne posluša in njegovih vsekoristnih namer ne izpolnjuje, ni zato Sionskega čuvarja delovanje za šolo nič manj občudovanja vredno, nič manj požrtvovalno. Ne,

¹⁾ Ep. ad Eppos. prov. Nev. Ebor. de scholis; 1892.

²⁾ Ad Eppos Poloniae: De rebus ecclesiast. Poloniae.

ta velika skrb Leona XIII. za dobro intelektualno in moralno naobrazbo mladine po šolah, ta skrb, ki jo razodeva sleherni važnejši očetovski glas Leonov, ta zasluži, da se šolska mladina prav posebno spominja letošnjega veselega jubileja Leonovega. Krščanski učitelji, poučujmo deco ob ti in oni priliki o tej veliki slavnosti in o veselju, ki mora ob njej prešinjati vsako krščansko srce! Razlagajmo jo otrokom in učimo jih moliti iz srca za velikega mladinoljuba na Petrovem prestolu, rekoč: „Ohrani Ga Gospod, oživljaj in osrečuj ga na zemlji in ne daj ga v voljo njegovih sovražnikov!“ —ab—

Otroško delo.

Vprašanje o otroškem delu in njegovem razmerju do šole buta na dan. Povod temu je poročilo obrtnega nadzorništva za prošlo leto, v katerem se kažejo hude rane v raznovrstnih domačih obrtih zlasti z ozirom na otroško delo. Tudi nam se zdi to vprašanje silno važno; zato pa hočemo danes vsaj nekaj misli sprožiti, da se morda prične širše zanimanje za to zadevo.

Splošno moramo reči, da se ne gre in ne more iti proti vsakemu otroškemu delu. Prav in potrebno je, da se otrok že izmlada nauči veselja do dela. V našem vprašanju se gre za to-le: V koliko zavira otroško delo šolsko delovanje, in kako se morejo te ovire odstraniti?

1. Najprej si moramo ogledati, kako ovira otroško delo šolsko delovanje. Pravzaprav ne smemo tega delovanja zožiti samo na šolski obisk in pouk, marveč tudi na vzgojo in sicer na telesno in na duševno. Vprašati se moramo torej: Kdaj je otroško delo tako, da se vsled njega otrok ne more telesno in duševno prav vzgajati, zlasti da se ne more uspešno udeleževati šolskega pouka in vzgoje? Reči moramo najprej: Vsako otroško delo, ki ne pusti otroku časa za šolski obisk in za primerno sodelovanje s šolo doma, zavira vzgojo. Semkaj spada torej tudi kmečko delo. Otrok, ki mora že v šolskih letih služiti, zanemarja šolo; prav tako tisti, ki ga doma ob času šolskega pouka rabijo za delo.

Toda kmečko delo splošno ne ubija vsaj otroškega telesa in ga ne vničuje in tudi ni na kvar dušnemu razvoju. Pač pa je tu vse drugačno obrtno delo. Kapitalizem je brž, ko se je jel v velikem razvijati, potegnil k sebi tudi otroke. Pretresljive so slike, ki jih poznamo iz zgodovine angleških, pa tudi naših tvornic. Tvorniško delo je otroke fiziško in nravno morilo. Kakšne razmere so morale vladati, nam najbolj spričuje odlok cesarja Jožefa II., dné 18. svečana 1787, ki zabranja, da se *pred devetimi letom* otroci ne smejo sprejemati v tvornice, in odlok dné 21. listopada 1786, ki določa, da morajo biti v spalnicah dečki od deklet ločeni in da se morajo vsaj vsak teden enkrat osnažiti.

Po sedanjih zakonih se zabranja otroško delo. Tako n. pr. zakon dné 21. jun. 1884 (drž. zak. št. 115) določa, da se ne smejo v rudarstvu rabiti otroci pod 14. letom; le izjemoma na prošnjo starišev ali varihov sme dovoliti rudniška gosposka, da delajo med 12. do 14. letom, a le lahka dela, po dnevu in tako, da pri tem ne zanemarjajo svojih šolskih dolžnosti. Za druga obrtna podjetja določa zakon dné 8. marca 1885, (drž. z. št. 22), da se splošno ne smejo rabiti pri delu otroci pod 14. letom. Marsikaj je še pomanjkljivega v teh zakonih; toda tu imamo vsaj nekaj. Če se izvršujejo, potem je nemogoče, da bi kaka tvornica odvrnila otroka od šolskega obiska.

Popolnoma drugače je pa pri domačem obrtu. Tu sem ne sega obrtni zakon in zato vlada v tem oziru popolna svoboda. Gotovo ne more biti noben pameten človek proti temu, da bi otrok doma že za mlada ne poskusil tistih del, ki jih izvršujejo njegovi stariši in starejši bratje in sestre. Še-le tam, ko se prične s takim delom otroku telesna ali dušna škoda, je treba poseči vmes. Namesto dolgega načelnega razmotrivanja, si oglejmo rajše dejanske razmere v naši deželi. Domači obrti, ki jih moramo upoštevati v tem oziru, da rabijo v obilnejši meri tudi otroško delo, so: sitarija poleg Kranja, lončarija v komenski okolici in v ribniški dolini, kvačkanje, ki se prostira zlasti od Idrije do Loke in pletenje slame za domžalski in mengiški slamnikarski obrt. Na te obrti opozarjamo v prvi vrsti. Po svojih izkušnjah lahko rečemo, da navadno zavirajo redni šolski pouk. Slabo obiskovanje šole je redno združeno z otroškim delom pri teh domačih obrtih. Poleg tega je splošno znano, da je zdravje otrok v takih krajih zelo na slabem. Bledi, prepadeni otroški obrazi spričujejo, da jim manjka zraka in kretanja. Bolezni v prsih in želodcu se koté ondu; ob času kakih nalezljivih bolezni je mnogo več žrtev iz takih krajev med otroki, nego drugod. Življenje v zaprtih prostorih in predolgo sedenje, ki je navadno združeno s takimi deli, vpliva tudi na to, da postanejo otroci prekmalu dozoreli, ker živé z odraslimi vedno skupaj in poslušajo vse, kar se govori, se jim preveč razvije domišljija; in to vpliva silno neugodno na nravnost. Deloma zgledi odraščanih, deloma pa tudi za mlada leta nenaraven napor vsposobi že otroke, da težé po dražilih: alkohol in tobak sta prav ozko združena pri takem življenju; in dečki se jima silno hitro privadijo. Vse to dela ogromno škode. Podrobnosti ne maramo že sedaj navajati. Prosimo pa svoje prijatelje, naj zasledujejo to zadevo in naj zlasti upoštevajo točke, ki smo jih ravno kar navedli. Z veseljem odpremo predale svojega lista vsakemu pojasnilu v tej zadevi!

2. Težak je odgovor vprašanju, kako bi se dale ovire otroškega dela za šolsko vzgojo odstraniti. Ločiti moramo najpreje otroško delo, h kateremu sili revščina od tistega, ki izvira samo iz nemarnosti. V prvem slučaju ne pomaga nobena sila. Lakota je hujša, nego vse drugo. Kdor ne more rediti svojih otrok, jih bo dajal služit, gledal bo, da se kakorkoli sami preživé, naj se sklene kakršen bodi zakon. Edina rešitev je socialna preosnova, ki dvigne nižje stanove, da bodo mogli izvrševati svoje dolžnosti. Dokler se pa

to ne zgodi, bi se pa moral šolski pouk za take tako urediti, da se ga lahko vsaj v najpotrebnejšem oziru udeležujejo. Ravnati se mora po razmerah. Vse po enem kopitu ne gre. Dovolj imajo tu dela šolski sveti — od krajnega do deželnega; lep delokrog se kaže tu tudi deželnemu zboru.

Kjer pa nastopa nemarnost, jo je treba zlomiti. V tem oziru bi bila dobra stroga določila. A vse to samo po sebi ne more zadostovati. Treba je pouka in vzgoje za ljudstvo, za stariše, da bodo umevali škodo, ki jo uprizarja neprimerno otroško delo. In v tej zadevi se morajo združiti vsi, ki so poklicani, da vzgajajo ljudstvo: Duhovniki, učitelji, gosposka. V cerkvi in šoli, v zasebnem občevanju, zlasti pa po društvih in po tisku se morajo razkrivati te rane in s tem buditi zmisel v javnosti zanje. Koliko lepega in potrebnega dela! Po tej poti pridemo preje do cilja, nego z najstrožjimi zakoni. Tudi tu vidimo, kako je vzgojno in posebej šolsko vprašanje združeno s socialnim, in kako ima obojno svoj temelj v nrvnih in verskih načelih.

K.

Pregovori v ljudski šoli.

Zelo važno poglavje v naših berilih so pregovori. Poleg prirodoepisnih, zgodovinskih, zemljepisnih in drugih sestavkov zavzemajo odlično mesto. Kako dolgočasna in enolična bi bila berila brez njih. Hvala Bogu, da jih imamo Slovenci v tako obilnem številu. Pregovori so nastali vsled dolgotrajnih izkušenj, pridobili so si med preprostim ljudstvom kakor tudi modri izobraženimi sloji veliko veljavo, in vsa modrost narodova se izraža v njih. Slavni pedagog Anton Martin Slomšek jih lepo nazivlje „zlata zrna“.

Ljudskemu učitelju so pregovori važen vzgojen pripomoček. Tu bode dosegel lepih uspehov, ako zna ta zlata zrna umno sejati otroku v srce. Naj sledijo nekatere kratke misli o tem predmetu.

Že pri prvencih se opazuje, da jim kratek pregovor prav dobro tekne. Ž njim preženeš otožnost, utrujenost učencev in jih prav hitro razvedriš. Kadar hočeš razposajenca posvariti, ne karaj ga ostro in osorno, marveč imej pripravljen kak primeren pregovor, katerega ob taki priliki uporabiš. Lenim, lažnjivim, neusmiljenim itd. podajajmo nauke v pregovorih in videli bomo, da hasne en pregovor več nego sto praznih pikrih besed. Umevno je, da je treba pregovor tudi otrokom pojasniti. Za pojasnjevanje uporabljeni čas ni izgubljen, temveč donaša obilo dobička, ker se ves obširni nauk potom kratkega pregovora vtisne otroku v spomin.

Naša šolska berila nam podajajo več ali manj pregovorov. Že v „Abecedniku“ jih imamo nekaj kratkih in lahko umljivih; v večjem številu jih podaja „Prvo berilo“. Zelo praktično so porazdeljeni pregovori v Josin-Ganglovem „Drugem berilu“. Tu niso kar poljubno nanizani v neko zbirko brez pravega reda, brez enotne misli; temveč vsi v eno berilno vajo zbrani, so si po duhu in misli sorodni in se vedno ozirajo na snov prejšnjih berilnih vaj. Kako krepko četvorica pregovorov v osmi berilni vaji potrjuje berilna

sestavka „Pametni sluga“ in „Črevlji“! Kako lahko si zapomnijo otroci glavno misel berila v obliki primernege pregovora! Kako jedrnato se glasi „Poštenje več velja, kakor sto oralov sveta“. Berilo: „Blagor usmiljenim“ daje učitelju dovolj prilike zbujati v nežnih otroških srcih čut usmiljenja do revežev. Naslednja berilna vaja pa zopet podaje četvorico lepih pregovorov, ki zlato resnico imenovanega sestavka v kratki in lahko pojmljivi obliki izražajo. „Bogu posojuje, kdor revežem podeli.“ Kako krasno in ljubko, kratko in lahko umljivo! V 36. berilni vaji je zbranih pet pregovorov o „ljubem Bogu“. Tukaj ne bodi skromen v besedah; širno polje se razprostira pred teboj. Porabi priliko! Razlagaj otrokom pomen pregovorov in vtisni jih njim v spomin. Veliko dobička bodo imeli od takega pouka. — Ozrimo se na „Tretje berilo“. Tu pregovori niso tako lepo razdeljeni, kakor so v „Drugem berilu“. Sedma in osemtrideseta berilna vaja nam podajata celo vrsto najraznovrstnejših pregovorov, kateri nudijo obilo lepih naukov za najrazličnejše slučaje. V šoli imaš otroke z raznimi napakami, za vsacega imaš tudi primerno število pregovorov. Kako neprijetno doni razmišljenemu učencu resni pregovor: „Brez glave storjeno, gotovo skaženo“. Reci učencu - lažniku, da se mu „še resnica ne verjame“, kako ga mora tako očitaneje posvariti! Pregovor „Tudi slepa kokoš včasih zrno najde“, ki ga učitelj pové kakemu razmišljenemu ali lenemu učencu, če slučajno dobro odgovori, ti vzdrami otroke in privabi na njih ustne nedolžen smeh. Navda pa tudi s pogumom boječe, kateri v strahu, da bode kaj napačno povedali, raje molčé, kakor da bi odgovorili. „Kar se ne stori, se ne zvé“ varuje otroka skrivnih prepovedanih dejanj. — „Četrto berilo“ podaje v 30. berilni vaji zbirko pregovorov za višje oddelke ljudske šole, oziroma za ponavljalno šolo. Tu je treba učence in učenke že pripravljati za življenje. Nekateri ostanejo doma, drugi si izvolijo rokodelstvo, tretji služijo kot hlapci in deklet. — „Brez potu ni medu“, „Človek se mora po ljudeh ravnati, ne ljudje po človeku“, ali „Desetkrat obrni besedo, predno jo izrečeš“ so tako prikladni in tehtni pregovori, da jih učitelj nikakor ne sme prezreti.

Kako pa naj učitelj postopa gledé pregovorov? Pregovori naj se beró dva- ali trikrat. Pri važnejših naj se učitelj dalje mudi, da preidejo učencem v meso in kri. Otroci naj se jih naučé na pamet. Nikdar pa naj učitelj ne pozabi otrok vprašati, kdaj bi se ta ali oni pregovor primerno uporabil. Za zgled naj pové kak slučaj iz šolskega ali družinskega življenja ter učence vpraša po primernem pregovoru. Tako ti učenci marljivo razmišljajo in skrbno ugibljejo. Tudi marsikako smešno slišiš ob taki priliki iz ust mladih modrijanov. Učitelj naj tehtne pregovore v šoli večkrat ponavlja, da se mladini dobro vtisnejo v spomin. Ako se je otrok v čem pregrešil, naj učitelj iz obilice znanih mu pregovorov izbere enega primernege ter naj ga ukaže učencu večkrat prepisati.

Učenci naj se vadijo ločiti pregovore po vsebini, n. pr. v take, ki govore o lenuhu, o slabi tovarišiji, o delu, o denarju i. t. d., ter naj tako ločene tudi napišejo. S kolikim veseljem delajo učenci take naloge, s koliko vnemo razmišljajo in presoajo! Seveda se naj učencem dovoli, da izdelujejo

take naloge pri odprti knjigi. To je po mojem mnenju jako važen del spisja v ljudski šoli, kajti otroci se navajajo k samostojnemu mišljenju. Žal, da se pregovori v ljudski šoli pogosto prav malo upoštevajo. Le kratka urica se jim žrtvuje in opravljeno je. Pri vsakem berilu, bodisi katerekoli vsebine, lahko uporabljáš pregovore in vselej se bodeš prepričal, da bo mladina jako pazljivo sledila pouku, ker besede ne bodo suhoparne, marveč zanimive, in bodo ti rodile najobilnejših uspehov.

Pregovori odvajajo mladino od dolgega in praznega besedičenja ter jo urijo v jedernatih in lakoničnih stavkih izražati svoje misli. Posnemajmo v tem stare Špartance!

J. B.

LISTEK.

Šola na Brezovici pri Ljubljani.

(Donesek k zgodovini ljudskih šol na Kranjskem.)

Mnogi trdé, da so duhovniki nasprotniki ljudski izobrazbi, da želé ljudstvo nevedno ohraniti. Vendar nam zgodovina povsod izpričuje, da so prav duhovniki bili prvi učitelji preprostega ljudstva. Dokaz temu je tudi začetek šole na Brezovici pri Ljubljani.

Pisani viri o začetku pouka v brezoviški fari sicer molčé; a starejši ljudje se še prav dobro spominjajo nekdanjih duhovnikov, ki so se trudili od časa do časa s tem, da so malim, ukaželjnim dečkom in deklicam ubijali v glavo „abc“. Kot posebno vnet učitelj je še vsem starejšim Brezovčanom v dobrem spominu župnik Jakob Hartmann, ki je služboval na Brezovici od 17. marca 1830 do 4. decembra 1835. Sicer ta šola ni bila redna, kakršne imamo dandanes. Poučevalo se je le v branju in sicer vsako nedeljo od 12. do 1. ure. Umevno je torej, da se pri tako pičlih urah ni prav mnogo doseglo. Vendar je bilo nekaj uspehov. Nadarjeni otroci so se naučili vsaj brati. Za tiste čase je bilo to že mnogo.

Po smrti župnika Hartmanna je prevzel šolo branja večši cerkvenikov hlapec, znabiti ne toliko iz ljubezni do stvari same, kakor iz sebičnega namena, da si s tem pridobi naklonjenost radodarnih gospodinj.

Leta 1849. pa je prišel na Brezovico kapelan Ivan Potočnik, ki se je te važne zadeve lotil z vso vnemo. Nagovarjal je farane, naj si napravijo redno šolo in njegova želja se je kmalu uresničila. L. 1853. je pričel zidati šolsko poslopje, katero je bilo naslednje leto že dovršeno.

Prostor, na katerem stoji šola, je bil nekdanj travnik posestnika Jakoba Pezdirja z Brezovice št. 27. Pripoveduje se, da omenjeni posestnik, dasi šoli naklonjen, ravno tega prostora ni hotel prodati in je zato inženirju, ki je prišel potrební prostor odmerit, izdrl merilo iz rok ter je vrgel po travniku. Naposled pa se je vendarle vdal ter prodal 130 štirjaških sežnjev za 130 glđ. k. v.¹⁾ Vse zidanje je vodil in nadzoroval kapelan Potočnik sam; a zidal je

¹⁾ Listina v farnem arhivu z dne 15. junija 1853.

zidarski mojster Mohor Ermacora. Dasi so farani sami opravljali tlako, je vendar vsa stavba veljala 2850 gld. k. v.

V pritličju na levo se je priredila velika šolska soba, prostorna za 80 do 100 otrok; na desno pa se je odločila manjša soba za velikonočno izpraševanje. Vse prvo nadstropje, ki je obsegalo tri prostorne sobe, kuhinjo in jedilno shrambo, pa je služilo učitelju za stanovanje.

Hhrati se je skrbelo tudi za plačo bodočemu učitelju, ki je moral poleg učiteljske službe prevzeti tudi službo orgljavca in cerkvenika. C. kr. državno knjigovodstvo je z dopisom z dné 2. septembra leta 1854. dovolilo za letno plačo 317 gld. 3 $\frac{1}{2}$ kr.¹⁾ V resnici pa so bili dohodki mnogo večji, kajti ob biri je učitelj nabral 68 mernikov pšenice in 60 mernikov rži. Od vsacega zemljaka je dobil po 1 gld. 5 kr., od polzemljaka po 52 $\frac{1}{2}$ kr., od četrtemljaka po 35 kr., od velikega hišnika po 87 $\frac{1}{2}$ kr., od srednjega hišnika po 70 kr., od malega hišnika po 52 $\frac{1}{2}$ kr. in od vsakega oženjenega gosača po 35 kr. Vrh tega je imel učitelj še njiv za kakih 20 mernikov posestve, travnike, kjer je nakosil do 100 stotov sena, in kos gozda. Kot cerkvenik in organist pa je dobival na leto tudi kakih 60 gld. štolnine. Ako je dal travnike in njive v najem, je dobil do 200 gld. najemnine. Ako je imelo žito le količkaj visoko ceno, so bili vsi dohodki vredni 700 do 800 gld.²⁾

Z novo šolsko postavo se je gledé dohodkov nekoliko izpremenilo. Učitelju se je odvzela služba cerkvenika, in ž njo so se mu odvzele tudi njive, travniki in gozd; odpravila se je bira ter nakazala plača v denarjih.

Začetkom je bila šola le jednorazredna; toda, ker je število šolo obiskujočih otrok vedno bolj naraščalo, treba je bilo misliti na razširjenje. C. kr. okrajni šolski svet je leta 1875 naznanil brezoviškemu kraj. šolskemu svetu, da se bode šola razširila v trirazrednico, in je v drugem dopisu istemu naročil, naj se o tem posvetuje. Toda stvar je takrat zaspala in enorazrednica se je še-le l. 1882. razširila v dvorazrednico.

Prvi redni pouk v tej fari se je pričel meseca januarja leta 1855. Od začetka je bilo število učencev malo. Med listinami v farnem arhivu so se pa našli izkazi o številu šolagodnih otrok tudi že za leta 1832. do 1836., katere je sestavil tedanji župnik Jakob Hartmann. Tako je bilo n. pr. l. 1832. za vsakdanjo šolo godnih 105 dečkov in 101 deklica, za nedeljsko šolo pa 52 dečkov in 49 deklic. Iz šolskih zapisnikov pa je razvidno, da je prvo leto (1855), obiskovalo šolo le 48 dečkov in 47 deklic; a v tekočem šolskem letu 1901/2 je

v I. razredu	87 dečkov,	70 deklic,	
v II. „	45 „	51 „	in

v ponavljavni šoli 62 dečkov in 46 deklic.

Mimogredé bodi tudi tu omenjeno, da postane s časom šola na Brezovici deželna ustanova, katero je zapustil blagi šolski prijatelj in vrhovni šolski nadzornik Juri Zavašnik, rojen Dobrovčan. To ustanovo uživa sedaj do svoje smrti ustanovnikov brat, potem pa pride v prid šolama na Dobrovi in na Brezovici.³⁾

* * *

Tem kratkim črticam o začetku in razvoju brezoviške šole naj sledi še vrsta učiteljskih moči, ki so delovale na tej šoli.

¹⁾ Dopis v farnem arhivu.

²⁾ Šolska kronika, str. 3.

³⁾ A. Lesjak, Zgodovina dobrovske fare, str. 156.

1. Leopold Belar se je rodil v Idriji dné 27. oktobra leta 1828. Učitelj je postal leta 1847. in služboval v Cerknici, v Borovnici, v Trnovem (1850.—1854.), na Brezovici (od januarja 1855.—1862.), od koder je šel v Ljubljano, kjer je bil zadnji čas voditelj II. mestni ljudski šoli. Upokojen je bil leta 1889., in ob tej priliki odlikovan z zlatim križcem za zasluge. Na Brezovici je bil v šolskem l. 1857/8 imenovan zglednim učiteljem in brezoviška občina ga je imenovala tudi častnim občanom. Belar je bil splošno znan kot izkušen cerkven pevovodja in izvrsten skladatelj. Umril je l. 1899.

2. Ivan Dolinar, rojen na Primskovem l. 1829. Prvo službo je nastopil l. 1849. na Trati, od koder je prišel l. 1862. na Brezovico. L. 1866. je šel v Sodražico, potem pa na Dobrovo pri Ljubljani, kjer je bil do oktobra l. 1871. Z Dobrove se je preselil v Sorico, od tam zopet na Trato in potem v Krašnjo, kjer je bil l. 1887. upokojen. Kot tak je večkrat nadomeščal učitelje v raznih krajih krškega okraja.

3. Anton Slivnik se je rodil v Gorjah okoli l. 1840. Služboval je od l. 1856. kot drugi učitelj v Št. Vidu pri Zatičini. Od aprila do 3. novembra l. 1866. je bil na Brezovici, od koder se je pa zopet vrnil v Št. Vid, kjer je pa že 11. junija l. 1867. umrl.

4. Ivan Kogej je zagledal luč sveta v Idriji dné 5. maja leta 1837. Dné 7. januarja l. 1859. je nastopil prvo službo v Št. Petru na Notranjskem, a je bil že naslednje leto imenovan učiteljem v Krašnji, kjer je služboval do leta 1866. Dné 6. novembra leta 1866. se je preselil na Brezovico, kjer je služboval skoro 33 let. Meseca oktobra l. 1899. je stopil v zasluženi pokoj, se preselil v svoje rojstno mesto Idrijo, kjer je pa že dné 12. maja l. 1900. umrl. Brezoviška občina ga je izvolila l. 1897. svojim častnim občanom.

5. Karol Benedik, rojen v Ljubljani leta 1862. Učitelj je postal leta 1882. in je prišel dné 20. septembra istega leta na Brezovico, od koder je šel dne 19. septembra l. 1883. v Ledine. Meseca septembra leta 1888. je nastopil nadučiteljsko službo v Smledniku in dne 3. novembra leta 1899. je bil imenovan nadučiteljem na Brezovici, kjer še sedaj deluje.

6. Janko Bajec se je rodil na Mirni dné 3. avgusta leta 1860. Dne 31. januarja l. 1884. je nastopil svojo prvo službo na Brezovici. Od 31. julija l. 1887. do 20. avgusta l. 1900. je služboval v Polhovem Gradcu, od koder se je preselil v Spodnjo Idrijo.

7. Alojzij Pin, rojen v Ljubljani l. 1862. L. 1882. je šel v Polhov Gradec, kjer je bil do 22. avgusta l. 1887. Tega dne je prišel na Brezovico, od koder je šel dné 21. julija l. 1892. v Dolenji Logatec.

8. Jožef Novak je bil rojen v Ljubljani dné 29. decembra l. 1869. Prvo službo je nastopil dné 14. septembra l. 1889. na Dobrovi pri Ljubljani, od koder je prišel dné 15. septembra l. 1892. na Brezovico. S 1. avgustom l. 1896. je nastopil učiteljsko službo na c. kr. rudniški šoli v Idriji.

9. Serafina Jamšek, rojena v Ljubljani l. 1874. Od dné 15. sept. leta 1893. do dné 15. julija leta 1896. je službovala na Huthovi zasebni dekliški šoli v Ljubljani; dné 30. oktobra l. 1896. pa je prišla kot učiteljica na Brezovico.

Jožef Novak.

¹⁾ Natančnejši življenjepis najdeš v F. Rakuševi knjigi „Slovensko petje v preteklih dobah“, str. 137 in 138.

Šolske vesti.

Izpremembe pri učiteljstvu. Namestujoča učiteljica gđc. Leontina Murgel v Srednji vasi, dalje provizorične učiteljice gđcne Marija Benedek v Rovtah, Ana Tomc v Trziču in Marija Gantner, in provizorični učitelji gg. Alojzij Novak na Bledu, Martin Tratnik v Godoviču in Ivan Žen v Starem trgu so postali definitivni. — Stalno sta upokojena gosp. Ferd. Vodopivec, nadučitelj v Mirnu, in g. Anton Kacafura, nadučitelj v Šmartnem na Goriškem.

Izpremembe pri učiteljstvu. Na Štajerskem: Nameščeni so kot nadučitelji: definitivni učitelj gospod Franc Rozman v Št. Ilju pod Turjakom, definitivni učitelj in šol. vodja gosp. Jakob Stante v Blagovni pri Celju, defin. učitelj in vodja g. Karol Marschitz v Letušu pri Vranskem. Vpokojen je defin. nadučitelj g. Martin Regoršek v Trbonju pri Marenbergu.

Razširjene šole. Razširijo se naslednje šole: enorazrednica v Bočni v dvorazrednico; dvorazrednici v Gomilskem in Kapli pri Arvežu v trirazrednici; dvorazrednica v Artičah in trirazrednica v Slivnici pri Mariboru v štirirazrednico.

V deželni šolski svet kranjski je deželni odbor odposlal zopet dosedanja svoja člana dr. Tavčarja in dr. Schafferja.

Iz deželnega šolskega sveta. V seji dne 13. febr. se je mej drugim sklenilo, da se vnovič razpiše učno mesto v Senožeah, dovolilo se je razširjenje enorazrednice v Travi v dvorazrednico Šest mest Leopold Filipove učiteljske ustanove se je podelilo učiteljem v Podragi, Rovtah, Koprivniku, Čemšeniku, Dolu in Starem potoku ter sklenilo, da morajo

državni štipendisti na tukajšnjem učiteljsku na Kranjskem odslužiti določeno dobo let

Srednje šole so sklenile prvi semester v soboto 15. februarja s slovesno božjo službo.

Na c. kr. I. državni gimnaziji v Ljubljani je bilo koncem I. semestra 618 dijakov, izmed katerih je dobilo prvi red z odliko 52 dijakov, prvi red 417, drugi red 124, tretji red 22 dijakov. Neizprašan je bil 1 dijak.

Druga državna gimnazija ima 6 šol, v prvi in drugi šoli po 2 razreda, v vseh 8 razredih 310 dijakov. Vsi so Slovenci. Učni uspeh v posamnih razredih: v I. a razredu ima 1 odliko, 38 prvi red, 12 drugi, 2 tretji red, skupaj 53 učencev; v I. b imata 2 odliko, 34 prvi, 3 drugi, 2 tretji red, skupaj 41 učencev; v II. a ima 1 odliko, 18 prvi in 10 drugi red, skupaj 29 učencev; v II. b ima 1 odliko, 17 prvi, 10 drugi in 1 tretji red, skupaj 30 učencev; v III. ima 1 odliko, 35 prvi in 9 drugi red, skupaj 45 učencev; v IV. razredu jih ima 31 prvi, 14 drugi in 1 tretji red skupaj 46 učencev; v V. razredu je 32 prvih redov, 8 drugih redov, skupaj 40 učencev; v VI. razredu je 5 odličnjakov in 21 učencev s prvim redom, skupaj 26 učencev.

C. kr. višja realka v Ljubljani. Uspehi v I. semestru 1901/2, ki se je 15. febr. končal, so naslednji: Od 483 klasificiranih učencev je prejelo prvi red z odliko 22, prvi red 329 učencev; dvojke je 117, trojke 11, neizprašani so ostali 3 učenci. V procentih je torej dovršilo prvi tečaj z dobrim uspehom 72,8%; drugim se je ponesrečilo.

Na cesarja Franca Jožefa mestni višji dekliški šoli v Ljubljani je bilo v prvem poluletu v prvem letniku 42 učenek ter je dobilo prvi red z odliko 4 učenek, prvi red 32, drugi red 6. V drugem letniku je bilo 28 učenek in je dobilo prvi red z odliko 5 učenek, prvi red 20, drugi red 2 učenki, neizprašana je bila 1. V tretjem letniku je bilo 27 učenek ter je dobilo prvi red z odliko 11 učenek, prvi red 14 učenek, drugi red je dobila 1 in neizprašana je bila ena učenka.

Ptujski deželni gimnaziji se je pripoznala javnost od 1. do 8. razreda za dobo, da izpolnjuje stavljene ji pogoje. S pravico javnosti je pripoznana tudi pravica do maturiranja.

Okrajni šolski svet celjski je v svoji seji dne 10. t. m. na predlog udeleženca g. A. Brezovnika sklenil, da se posebno z ozirom na nove službene tabele (kjer se tudi učiteljevo zasebno in politično življenje klasifikuje) vis. c. kr. dež. šolski svet poprosi, da bodo te klasifikacijske listine javne.

Nova obrtna nadaljevalna šola. Naučno ministrstvo je potrdilo predlog, da se ustanovi na Bledu obrtna nadaljevalna šola in ji je dovolilo že za l. 1902 320 K državne subvencije.

Mestni spodnji realki v Idriji je podelilo ministrstvo za uk in bogočastje pravico javnosti za prvi razred.

Razpis natečaja za potovalne poljedelske učitelje. Razpisujejo se na Primorskem tri mesta potovalnih poljedelskih učiteljev. Za jedno teh mest določen je italijanski, za drugi dve slovenski, oziroma hrvaški učni jezik.

Razpisane učiteljske službe. Na štirirazrednici v Št. Jerneju je razpisana učiteljska služba s postavnimi dohodki v stalno ozir. začasno nameščenje. Prošnje do 20. marca na c. kr. okr. šolski svet v Krškem. — Na štirirazrednici v Senožečah je razpisana služba učitelja. Prošnje do 20. marca na c. kr. okr. šol. svet v Postojni. — Učiteljska služba je razpisana do 25. marca na dvorazrednici v Poljanah nad Škofjo Loko. Prošnje sprejema okrajni šolski svet v Kranju.

Razpisane učiteljske službe Na Štajerskem. Na dvorazredni v tretjem krajnem razredu se nahajajoči ljudski šoli v Trbonjah, pošta Vuzenica, z dvojezičnim poukom je popolniti mesto nadučitelja definitivno ali začasno. Prošnje na krajni šolski svet do dne 15. marca. — Na trirazrednici v Št. Ilju na Paki, pošta Mislinje, s slovenskim učnim jezikom je popolniti mesto učitelja. Prošnje do dne 15. marca na krajni šolski svet. — Na Primorskem. V šolskem okraju sežanskem se razpisujejo sledeča mesta: 1. Nadučiteljska služba na dvorazrednicah v Dutovljah in v Pliskovici. 2. Učiteljska služba na jednorazrednicah v Koprivi, Štomazu, Velikem dolu in na Vatovljah. 3. Služba učiteljic na dvorazrednicah v Dutovljah in Zgoniku. S temi službami spojeni prejemki so ustanovljeni v deželnem zakonu od dne 6. okt. 1900, št. 26. Prosilci odnosno prosilke naj vložé svoje pravilno opremljene prošnje do 20. marca t. l. na c. kr. okr. šolski svet

Drobtine.

Znana liberalna „Zaveza“, ki je hotela zbrati okoli sebe celo vsa avstrijska jugoslovanska učiteljska društva boče, kmalu omejena na mali krog najhujših naprednih kričočev. Vsi treznejši učitelji in učiteljice jo zapuščajo. Učiteljsko društvo krčko objavlja v „Naši Slogi“ sledečo izjavo:

Slavnemu predsedništvu „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev v Ljubljani“: „Da se ne bi mislilo, da tudi naše društvo molče odobrava pisavo Zavezinega glasila, Učiteljskega Tovariša, v kolikor se ista tiče Istre, je to društvo, po toliko brezuspešnih opominih, a zlasti po prekršenju obveze, dane na glavnem zborovanju na Bledu l. 1901, slednjič v svoji odborovi seji dne 21. januarja t. l. sklenilo, da izstopi iz „Zaveze“, kar se s tem javlja na znanje temu slavnemu predsedništvu.“

Vedno bolj se kažejo usodne posledice „Tovarišev“ umazane pisarije. Nam je prav, da se duhovi ločijo. Tudi na Kranjskem, Štajerskem in Goriškem pričakujemo odločnejšega nastopa dobromislečih mož. Terorizmu se nikdar klanjati!

Krščanstvo v „Zvončku“. Tista moderna struja, ki hoče iz mladinskega slovestva iztrebiti vse, kar je pozitivno krščansko, ki hoče verske nagibe pri vzgoji namestiti z nekimi nasladnimi humanistiškimi frazami, se je tudi pri nas začela širiti in je rodila mladinski list — „Zvonček“. Ne trdimo, da bi bilo to, kar „Zvonček“ prinaša, pohujšljivo, ali naravnost brezversko. A krščanstvo, (kak moderno opremljeni angelj) služi le za okrasek ob posebnih priložnostih. In kakšna zmes se celo v tem oziru tudi naši mladini, izpričuje najboljše povest „Skesanec“, objavljena v 2. številki letošnjega „Zvončka“. Tu po-

dajemo njeno glavno vsebino, mestoma dobesedno:

„Živel je nekdo na svetu sedemdeset let“, tako pričanja povest. „Vse svoje žive dni in ves svoj čas je prebil v grehu. In ko je zbolel, se niti v boleznih ni pokesal svojih grehov, dasi ga je vest zato pekla. Ko je pa prišla smrt, je zadnji hip bridko zajokal, se pokesal in rekel: „Gospod! Kakor razbojniku na križu, odpusti še meni!...“ Samo toliko je še mogel izgovoriti, in duša je šla iz njega. Grešnikova duša je zahrepenela po Bogu, zadnji hip zaverovala v Njega milost in prišla k rajskim vratom.

Duša je šla kar nemudoma pred rajska vrata. Tam jame trkati, dokler ne prikljči k vratom sv. Petra. A ta noče odpreti. Nato začne pa ta „objokana in skesana“ duša sv. Petru brati levite, očitajoč mu: Ko je Jezus molil in „mučil svojo dušo“, si ti spal; — jaz sem tudi. Ti si Jezusa trikrat zatajil: jaz tudi. Ko je zapel petelin, si ti šel na plano in se bridko razjokal: takisto tudi jaz. Na vse to vrže objokana duša sv. Petru v obraz besede: „Če tebi ni bilo nemogoče priti v raj, naj tudi meni ne bo.“

A Peter je ostal skala, katera se ni dala omečiti čudnemu „skesanu“.

Nato pritka nadležna duša na dan kralja Davida, nadeja se pri njem boljšega uspeha. A tudi Davidu se ta duša ni zdela „podobna“ za nebesa: odpreti ni hotel tudi on. Nato pove mu pa „skesana“ duša kar v brk približno to-le: Bil si bogatin, pa si vzel boremu siromaku zadnji oves, — njega si pa ubil z mečem. Pregrešen si bil ti, — pregrešen sem tudi jaz. „Če tebi ni bilo nemogoče, naj tudi meni ne bo.“

Vrata pa ostanejo še vedno zaprta. „Skesana“ duša pa še ne obupa. Zopet prične trkati, in k vratom privabi sv. Janeza Krstnika, „ljubljenega učenca (!) Kristusovega“.

„Tedad se razveseli grešnik, pa reče: Sedaj ni mogoče in ne moreš, da me ne pustiš v raj. Peter in David me nista pustila; pusti me ti, ker je v tebi mnogo ljubezni. Ali nisi ti, Janez Krstnik, napisal v svoji knjigi (!), da je Bog ljubezen, in kdor ne ljubi, da ne pozna Boga? Mar nisi ti v poznejših letih govoril ljudem besed: Bratje, ljubite drug drugega? Kako bi me mogel ti sedaj zavrniti in ne pustiti v raj? Ali se izneveri temu, kar si sam govoril ali pa me poljubi in daj, da grem v nebeško kraljestvo.“

Kar se odpró rajska vrata, in Janez Krstnik objame skesanega grešnika ter ga odvede v nebeško kraljestvo.“

Vprašamo: Kakšni zmedeni verski nazori morajo nastati v glavi mladine, ako se ji nudi taka duševna hrana! Ta „skesanec“ je vse kaj drugega, kakor spokorna duša, v krščanskem pomenu besede. To je fantastična fikcija, ki naj bi menda poočitovala, da ni mnogo na tem, kako človek živi da je treba le nekaj „ljubezni“, pa je lahko izveličan. Nebeška vrata mu odpre sv. Janez Krstnik, „ljubljeni učenec Kristusov“, „ki je napisal v svoji knjigi, da je Bog ljubezen“. Vsak otrok vé, da Janez Krstnik ni bil nikdar Jezusov učenec in da ni spisal nikake knjige. Taki spisi so pravo pohujšanje mladine.

Ginljiva prošnja. Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ je v skrbeh, s čim bode napolnjevalo v prihodnje lačne predale svojega lista. Zato objavlja v zadnji številki tale poziv: „Prostora imamo za daljši članek, ki bi lahko izhajal celo leto. Kdor ima kaj primerne pri rokah, naj se nam

blagovoli javiti.“ Pa res nismo vedeli, da ste že tako na koncu s svojo modrostjo. Najpreje ste pričeli z nekimi spomini iz učiteljskega življenja, ki so imeli samo začetek, pa nič konca. Potem je prišel epohalen „socialno-političen spis“ na vrsto, kjer se je razpravljalo, kolikega socialnega pomena je n. pr. rožljanje s sabljo. Zdaj pa žuga še ta vir učenosti usahnuti. Že iz kolegijalne prijaznosti želimo, da bi obupni klic ne bil glas upijočega v puščavi. Radovedni smo vsekako, kdo bode odslej v „Tovarišu“ otrobe vezal.

Katoliško društvo slov. učiteljic na Primorskem je imelo svoje redno zborovanje dne 16. t. m. Preč, g. predsednica je nadaljevala svoje predavanje o Sofiji Baratovi, utemeljiteljici reda presvetega Srca Jezusovega, ter je prispela do one dobe, ko je ista postala vrhovna prednica vseh zavodov istega reda. G. društvenice so zapele lepo pesem „Ave maris stella“. Nato je prečital g. dr. J. Pavlica letošnji pastirski list ter je povdarjal blagodejni vpliv dobre vzgoje na mladino. Gospica Jelka Mercinova je pozdravila s prisrčnimi besedami jedva okrepanega g. dr. J. Pavlica in g. društvenice so zapele še zbor „Morska tihota“. — Prihodnje zborovanje bode dne 16. marca ob 10. uri zjutraj Tajnica.

Povesti za mladino. Ljubljanski založnik J. Giontini je izdal zadnji čas zopet več knjižic, namenjenih slovenski mladini, namreč povest „Mirko Poštenjakovič“, v drugi izdaji, cena 40 v., po pošti 45 v., povest „Eri“, nemški spisal K. May, cena 40 vin., po pošti 45 vin., nadalje „Dominicus — Pripovedke“, cena 48 vin., po pošti 53 vin. Izdal je tudi od Cooperja povest Bumpo v štirih snopičih; vsakemu je cena 48 vin. Vsaka knjižica ima na naslovni strani podobo. O priliki morda kaj več o njih.

Koroško učiteljstvo. Z novim letom 1902 slušbuje na Koroškem 670 stalnih učiteljev in učiteljic. Nedavno se je vršilo toletno pomaknenje v višje plačilne razrede ter je prišlo iz drugega v prvi razred po službenih letih 10 oseb, po izvanrednem upoštevanju pa 4, iz tretjega v drugi plačilni razred je prišlo po službenih letih 19 oseb, po izvanrednem odlikovanju pa 9 oseb, skupno tedaj 42 učiteljskih oseb. Potemtakem je izmed 670 stalnih učiteljskih oseb v prvem plačilnem razredu 134, v drugem 201 in tretjem 335.

Šolske hranilnice. „Slov. učitelj“ je lansko leto priobčil članek o šolskih hranilnicah. Temu članku naj sledi tudi nekaj števil. Na Ogerskem so bile l. 1886. vpeljane na 581 šolah. Število vlog je znašalo 28.256; vsota vloženega denarja pa 226.528 K. V Italiji je bilo l. 1897. 6009 šolskih hranilnic Vlagateljev je bilo 66.473, kojih vloge so znašale 295.777 lir. V Belgiji je bilo leta 1899. 9535 šol z 7942 hranilnicami. Od 1.085.177 otrok jih je varčevalo 366.671, kojih premoženje je znašalo 8.593.769 frankov. — Ali bi kaj tacega ne bilo tudi pri nas mogoče?

Društvo za varstvo delavske mladine, katero je ustanovil jezuit Antonio Vincent, priča, da tudi na Španskem duhovščina ni nasprotna ljudski izobrazbi, kakor tako pogosto trdijo poleg drugih tudi naši napredni učitelji v svojem glasilu. Leta 1900 je to društvo vzdrževalo šole v Madridu, v katerih se je okoli 10.000 otrok nižjih stanov brezplačno poučevalo. Poleg tega se je poučevalo v večernih šolah do 20.000 in v nedeljskih šolah do 24.000 odrasle mladéži. V teh nadaljevalnih šolah so poučevali, izvzemši tri plačane učitelje, katoliški profesorji duhovskega in svetnega stanu in drugi duhovniki povsem brezplačno.

Poleg navadnih predmetov se je poučevalo tudi v knjigovodstvu, aritmetiki, geometriji, elektrotehniki, risanju i. t. d. — Zakaj neki „Učiteljski Tovariš“ tudi kaj tacega ne poroča o „klerikalni španjolski deželi“?

Leon XIII. in njegovi predniki istega imena. Slavno vladajoči papež Leon XIII. je nastopil petindvajseto leto svojega vladanja. Med vsemi dosedanjimi namestniki Kristusovimi je on še-le četrtri, ki je dosegel to milost od Boga, da vodi čolnič sv. Petra že 25. leto. Jako kratka doba vladanja je bila odložena nekaterim njegovih prednikov, ki so nosili isto ime, kakor naš sedanji poglavar sv. cerkve. Vladali so: Leon I. od 440 do 10. novembra 461; Leon II. od 682 do julija 683; Leon III. od 26. decembra 795 do junija 816; Leon IV. od 27. januarja 847 do 17. julija 855; Leon V. od 28. oktobra 903 do 6. decembra 903; Leon VI. od 928 do 3. februarja 929; Leon VII. od 936 do 18. julija 939; Leon VIII. (protipapež) od 4. decembra 963 do marca 965; Leon IX. od 12. februarja 1049 do 19. aprila 1054; Leon X. od 14. marca 1513 do 1. decembra 1521; Leon XI. od 1. do 27. aprila 1605; Leon XII. od 28. septembra 1823 do 10. februarja 1829; Leon XIII. od 20. februarja 1878.

Odločni otroci. Tudi na Francoskem je še mnogo pogumnih krščanskih otrok, katerim državna brezverska šola ne more izruvat vere iz srca. Značilen je slučaj, ki se je zgodil v mestu Vienne le-Chateau v okraju Marne. Nek brezverski učitelj je hotel svojim učencem pri pisanju narekovati stavek, v katerem se je trdilo, da ni Boga. A takoj vstane nek učenec in zakliče: „Gospod učitelj Bog biva!“ In za njim se oglasi ves razred: „Da gospod učitelj, Bog biva!“ Učitelj se je penil od jeze in hotel na-

rekovati naprej. A otroci so vstali in zapustili šolo, pojoč po neki znani melodiji: Bog biva nad nami, Bog biva nad nami! Brezverski učitelj pa je ostal pred praznimi klopmi.

Nemški „Krainischer Lehrerverein“ je imel 5. januarja svoje glavno zborovanje. To društvece obstoji iz nekaterih učiteljev na Kočevskem, potem onih na nemški „schulvereinski“ šoli in par srednješolskih profesorjev. Ti so se tudi omenjenega dne sešli v poslopju višje realke in sklenili nekaj resolucij. Med drugimi se je sprejel predlog nemškega učit. društva „Gottschee“ o izboljšanju učiteljskih plač. Mi nimamo nič proti temu, ako imajo nemški učitelji društvo v obrambo svojih interesov, za slovensko deželo njih delovanje itak nima posebnega pomena. Značilno pa je, kako „Tovariš“, ki je o pomembnem zborovanju „Slomškove Zveze“

skrajno nesramno in lažljivo pisal, lojalno poroča o zborovanjih „Lehrervereina“ in učiteljskega društva „Gottschee“, in jih celo stavi „Zavezi“ v izgled.

Moderne struje v pedagogiki. O tem predmetu je napisal Bruno Hanschman zanimivo razpravo (Pädagogische Strömungen an der Wende des Jahrhunderts; Leipzig). Po njegovih nazorih vladata v moderni pedagogiki dve struji: Herbart-Zillerjeva in Fröbelova. Prva vposteva le metodično stran šolstva, ker zastopa načelo, da naj se v zgaja potem p o u k a ; druga struja skuša navajati otroka k samostojni delavnosti, k posnemanju tega, kar je otrok videl. Fröbel vzgojuje z gibanjem in delom; temu smotru služijo zlasti njegovi otroški vrtci. Že Pestolazzi je zahteval poleg nazornega pouka tudi samostojno delovanje, a še le Fröbelu se je posrečilo najti pravi način.

Štev. 720.

Razpis natečaja.

Na petrazredni c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je stalno popolniti

===== mesto učitelja =====

z dohodki IV. plačilnega razreda idrijskega učnega osobja, t. j. z letno plačo 1000 K, aktivitetno doklado letnih 200 K in do 6 petletnic po 100 K.

Prosilci naj lastnoročno pisane prošnje z dokazom učne sposobnosti za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom predpisanim službenim potom

do 15. sušca 1902

pri podpisnem c. kr. rudniškem ravnateljstvu vložé.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji,

dné 16. svečana 1902.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.

Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.